

NES
KOMMUNE

Arkiv: FE-020
JournalpostID: 21/8358
Administrativ enhet: HR
Dato: 10.02.2021

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	

Debatthefte 2021

Rådmannens innstilling:

Rådmannen anbefaler at forslagene til debathefte godkjennes.

Vedlegg:

KS debathefte 2021

Bakgrunn for saken:

KS inviterer hvert år kommunene og fylkeskommunene til å gi innspill til dagsaktuelle temaer som er presentert gjennom debatheftet. I år omhandler heftet spørsmål knyttet til kommunesektorens handlingsrom og forebygging av ungt utenforskap. Innkomne innspill vil sammenstilles og tas med i KS videre arbeid for kommunal sektor. Omtale av og spørsmål om prioriteringer i det forestående lønnsoppgjøret er i år tatt ut av heftet fordi oppgjøret for 2020 ikke var endelig da debatheftet ble ferdigstilt. Det vil bli sendt ut et eget debattgrunnlag senere for å sikre forankring av tariffoppgjøret 2021.

Rådmannen legger med dette frem problemstillingene i debatheftet til politisk behandling.

Saksopplysninger:

Tilstrekkelig handlingsrom for omstilling?

Utfordringene med å finansiere det offentlige tjenestetilbudet vil øke fremover, og med koronapandemien øker utfordringene ytterligere. Som en konsekvens forsterkes behovet for omstilling i norsk samfunns- og arbeidsliv. Kommunesektoren har i lang tid hatt et omstillingsbehov, samtidig legger stadig mer komplekse oppgaver press på ressurser – og krever nytenkning og innovasjon. Det trengs nå andre grep enn ren effektivisering, både for å levere flere og bedre tjenester med færre ressurser, og for å møte forventninger fra innbyggere og næringsliv. Kommunal sektor er på mange områder i førersetet når det gjelder innovasjon i offentlig sektor, og landstinget la i februar føringer for KS' arbeid på digitaliseringsområdet for å sikre samordning og gjennomføringskraft.

For å kunne tilby gode og relevante digitale tjenester til innbyggere, næringsliv og frivillige må det offentlige samarbeide på tvers av fagsektorer og forvaltningsnivå. Dette innebærer også endrede krav til kompetanse hos ledere og medarbeidere. Totalt, vil en slik betydelig omstilling øke behovet for lokal frihet til å ta initiativ og løse felles utfordringer. Lokale løsninger kan være både mer tilpasset individuelle behov og økonomisk rimeligere enn standardløsninger fastsatt av Storting og regjering.

Det er bred politisk enighet om rammestyring som hovedprinsipp for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner, men prinsippet etterleves ikke alltid i praksis. Økt økonomisk rammestyring er erstattet av økt juridisk detaljstyring, og nesten halvparten av ordførerne mener at lover og nasjonalt fastsatte krav hemmer innovasjon. For å kunne opprettholde et lokalt handlingsrom til nødvendig omstilling, er det viktig at nye lovkrav og forventninger strengt tilpasses de økonomiske rammer sektoren kan få i tida som kommer.

Hvordan forebygge og bekjempe ungt utenforskap?

Anslagsvis 120 000 unge mellom 20 og 30 år står utenfor arbeid og skole. Psykiske lidelser er en viktig årsak til ung uførhet og frafall fra utdanning- og arbeidsliv. I tillegg vokser et økende antall barn opp i familier med vedvarende lavinntekt. Pandemien har forsterket utfordringen ved at sårbare unge rammes sterkere når økonomien og arbeidslivet rammes. Dette skaper behov for å tenke nytt for å forebygge ungt utenforskap.

Muligheten til å se de ulike tjenesteområdene i sammenheng og å skape god samhandling i lokalsamfunnet med utgangspunkt i barn og unges behov, gjør kommunene godt egnet til å gi tidlig og tverrfaglig innsats. Tidlig innsats i grunnskolen er avgjørende for fremtidig deltakelse i utdanning og arbeid, og fylkeskommunene spiller en nøkkelrolle gjennom ansvaret for videregående opplæring. Innsats knyttet til kompetanse og kvalifisering til arbeid er viktig. For kommunesektoren innebærer dette både et ansvar som arbeidsgiver ved å tilby unge jobb og kvalifisering, og å skape gode

tjenester for å hindre frafall. Her kreves et koordinert samarbeid mellom utdannings-myndigheter, NAV/velferdstjenestene og arbeidslivet. Tilpassede kvalifiseringsløp må utvikles i tråd med arbeidslivets behov. «Partnerskap for radikal innovasjon» er etablert av medlemmene og KS i fellesskap for å løse kritisk samfunnsutfordringer, og ungt utenforskap er et prioritert tema. Partnerskapet skal fremover se på hvordan dagens tjenesteproduksjon kan og bør endres.

Seks spørsmål KS ønsker belyst

1. Hva er det viktigste kommunene/fylkeskommunene gjør for å lykkes med nødvendig omstilling?
2. Er det spesielle statlig virkemidler – i tillegg til kommuneøkonomi - som kommunen/fylkeskommunen opplever er særlig begrensende for omstillingsarbeidet? I så fall, hvilke?
3. For å sikre handlingsrom for omstilling, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?
4. Hva er det viktigste kommunen/fylkeskommunen gjør for å lykkes med å forebygge og redusere ungt utenforskap?
5. Er det spesielle statlig styringsvirkemidler – i tillegg til kommuneøkonomi - som kommunen/fylkeskommunen opplever er særlige begrensende for muligheter til å forebygge og redusere ungt utenforskap? I så fall, hvilke?
6. For å legge til rette for kommunens/fylkeskommunens arbeid med ungt utenforskap, hva bør KS særlig gjøre fremover for å ivareta sin rolle overfor medlemmene?

Rådmannen legger frem følgende forslag til svar:

1.
 - Ha en klar visjon for omstillingen som må være forankret i toppledelsen
 - Omstilling/endring skaper ofte motstand. Ledere må være bevisst dette og jobbe aktivt med god informasjon om hvorfor omstillingen må gjøres.
 - Det må gjøres en god analyse av omstillingen; Hvorfor skal vi omstille? Hva skal vi oppnå/ hva er målet?
 - Ledelsen må være tydelig og synlig igjennom hele prosessen
 - Mest mulig ledelse av omstillingen, mindre styring (ikke bruke rapporteringer og styringssystemer for å drive frem en omstilling)
 - Nok ressurser for å gjennomføre nødvendig omstilling. Dette vil kunne innebære en prioritering av arbeidsoppgaver og en aksept for at noen oppgaver må vente.
 - Involvering fra ansatte. Dette for å sikre legitimitet
 - Politisk forankring
2.
 - Kompetanse til å drive godt nok omstillings arbeid
 - Nok ressurser, særlig i forhold til tid.
3.
 - KS må bistå med kompetanse når det gjelder omstillingsarbeid
4.

Vi har politisk vedtatt flere strategier og tiltak som blant annet skal forebygge for dette:

 - LØFT i Nes-skolen, 2018-2022

- Kvalitet i barnehage, 2018-2022
- Helhetlig oppvekststrategi 2017-2027
- Gjennomgang Familiens hus, 2020
- SLT-strategi 2017-2021
- Vi har et godt samarbeid med NAV og tjenester innenfor rus og psykiatri for å styrke unge og unge voksnes mestring av hverdagen.
- Vi har rådgivere som tidlig bidrar inn i familier med ulike utfordringer

5.

- Ingen innspill

6.

- Hjelp til at kjente og gode tilnærminger som er godt underbygget med forskning og annen evidens, kan virke enda bedre. Herunder at disse tilnærmingene kan utvikles slik at de kan fungere med mindre ressursinnsats pr sak enn til nå. Hvis ikke vil de gode tilnærmingene fortsatt forbli som et tilbud til en liten del av målgruppen.

- Forsterke pågående satsninger for at unge kan bli en del av det ordinære arbeidslivet, selv om de har utfordringer i forhold til sammensatte helsemessige utfordringer, herunder også problemstillinger om utviklingshemming og andre utviklingsforstyrrelser. Forsterkingen må også dreie seg om økt kvalitet i de tilnærmingene vi vet fungerer.

- Bidra til å styrke tiltak for å forhindre frafall i videregående opplæring. Både gjennom å være en pådriver for å styrke kvaliteten i barnehage og grunnskole, samt sikre nødvendig samhandling på tvers av sektorer for å bidra inn i familier med ulike utfordringer. I overkant av en av fem elever fullfører ikke videregående opplæring og dette kan for mange bidra til ungt utenforskap/uføre.